

KONFERENCIA UČITEĽOV DEJEPISU NA SLOVENSKU

V dňoch 5.—6. decembra 1956 konala sa v Bratislave konferencia učiteľov dejepisu na všeobecnovzdelávacích školách na Slovensku. Prvú konferenciu tohto druhu organizoval Ústredný ústav pre ďalšie vzdelávanie učiteľských a školských pracovníkov v Bratislave za podpory Povereníctva školstva a kultúry. Zúčastnilo sa jej viac ako 100 školských pracovníkov zo Slovenska, ale aj z ostatných krajín našej republiky, ako aj pracovníci krajských ústavov pre ďalšie vzdelávanie učiteľov. Škoda, že vysokoškolské učilištia boli zastúpené skromne, pretože bez spolupráce s vysokoškolskými učiteľmi dejepisu, ako aj s pracovníkmi Historického ústavu SAV nemožno si dosť dobre predstaviť úspešné riešenie niektorých naliehavých problémov vyučovania dejepisu na našich všeobecnovzdelávacích, ako aj odborných školách.

Konferenciu otvoril riaditeľ Ústredného ústavu pre ďalšie vzdelávanie učiteľov a školských pracovníkov J. Popovňák. Referát o niektorých ideologických otázkach vyučovania dejepisu predniesol pracovník aparátu ÚV KSS Brožík, ktorý poukázal najmä na závažné dôsledky, ktoré vyplývajú z priebehu a najmä z uznesení XX. sjazdu KSSS pre nový obsah a upotrebenie dejepisu ako predmetu, ktorý na ideologickom fronte má najväčší význam pri prebojovaní marxistického svetonáhľadu. Svojou jasnou koncepciou a vý-

razne formulovanými konštatovaniami Brožíkov referát značne prispel k odstráneniu mnohých nejasností, ktoré sa vyskytli pri odstraňovaní dôsledkov kultu osobnosti pri vyučovaní dejepisu. O tom, aký neuspokojivý je stav vyučovania dejepisu na našich všeobecnovzdelávacích školách, podal veľmi mnoho konkrétnych údajov pracovník Ústredného ústavu pre ďalšie vzdelávanie učiteľov a školských pracovníkov Janek. Uviedol, aký veľký počet nekvalifikovaných učiteľov pôsobí na týchto školách a aký značný je počet tých učiteľov, ktorí si diaľkovým štúdiom dopĺňujú svoje vzdelanie. Tento nevyhovujúci stav má potom prirodzene svoje nepriaznivé dôsledky na celkovú úroveň vyučovania dejepisu na všeobecnovzdelávacích školách. Riaditeľ Historického ústavu Slovenskej akadémie vied Ľudovít Holotík v koreferáte k Brožíkovmu referátu upozornil najmä na potrebu úzkej spolupráce medzi vedeckými a školskými pracovníkmi v oblasti dejepisu, ako aj na činnosť Historického ústavu SAV, ktorého knižné a časopisecké vydania môžu podstatne prispieť k rozšíreniu vedomostí našich pedagogických pracovníkov, ak sa, pravda, budú v potrebnom rozsahu rozširovať a používať.

Na prednesené referáty nadviazala potom diskusia, ktorej sa zúčastnil celý rad účastníkov konferencie. Bolo nedostatkom týchto diskusných príspevkov, že len v nepatrnej miere nadväzovali na úvodné referáty a viac si všimali niektoré všeobecné problémy pri vyučovaní dejepisu. Dali však nahliad-

nuť do školskej praxe, ktorá si bude vyžadovať zvýšenú pozornosť nielen školských úradov, ale aj vedeckých pracovníkov. Toto sa bude môcť uskutočniť najmä po založení Slovenskej historickej spoločnosti, ktorá bude združovať aj školských pracovníkov.

Druhý deň rokovania konferencie bol venovaný diskusiám v troch sekciách: pre metodiku dejepisu a časopisu Dějepis ve škole, pre osnovy, učebnice a učebné pomôcky a napokon pre výchovné otázky v dejepise. Rokovanie v jednotlivých sekciách bolo živé a zúčastnilo sa ho hojne účastníkov konferencie, ktorí poskytli rozličný materiál pre riešenie naliehavých otázok vyučovania dejepisu na našich všeobecno-vzdelávacích školách. Výsledky diskusií boli napokon zhrnuté do troch rezolúcií a budú slúžiť postupným konkrétnym opatreniam školskej správy. Niektoré požiadavky sa týkajú aj vedeckých pracovníkov, a preto ich tu uvádzame, aby sa aj oni s nimi bližšie zoznámili, nad nimi zamysleli a tvorivo pomáhali pri odstraňovaní nedostatkov.

Na prvom mieste treba sa zmieniť o časopise Dějepis ve škole, ktorý je venovaný predovšetkým metodickým záujmom učiteľov dejepisu na všeobecno-vzdelávacích školách. O tomto časopise sa u nás málo vie a slovenskí školskí i vedeckí pracovníci len veľmi málo do neho prispievajú, čo rozhodne nie je správne. Je preto žiaduce, aby sa Dějepis ve škole stal všestranným orgánom učiteľov dejepisu v našej republike, a to tak, že bude rozšírený aj na Slovensku. Po obsahovej stránke má byť Dějepis ve škole spestrený populárno-vedeckými článkami rozpracúvajúcimi systematicky tie časti učiva dejepisu na všeobecno-vzdelávacích školách, ktoré nie sú v učebniciach dejepisu dostatočne osvetlené. Ide pritom najmä o niektoré partie učiva zo slovenských dejín. Častejšie a sústavnejšie bude tre-

ba uverejňovať v tomto časopise aj skúsenosti z vyučovania dejepisu. Metodické príručky k jednotlivým učebniciam, vydaným v Štátnom pedagogickom nakladateľstve, mali by byť čím skôr vydané aj na Slovensku. Dôležitým problémom je tvorba nových učebníc a pomôcok pre vyučovanie dejepisu, pričom sa má postupovať koordinovane s autormi českých učebníc. Vedeckí a odborní pracovníci v dejinách nemali by ponechávať tvorbu učebníc a učebných pomôcok len na školských pracovníkov, ale mali by v účinnej spolupráci s nimi vytvárať dobré učebnice a učebné pomôcky. Pokiaľ ide o učebné pomôcky, sú značné možnosti, ale zatiaľ sa uvažuje len o vydaní historického atlasu k československým dejinám. Ústrednému ústavu pre ďalšie vzdelávanie učiteľov a školských pracovníkov sa uložilo vydávať zborníky dokumentov o odbornej a metodickej práci učiteľov dejepisu a v súvislosti s tým viesť učiteľov sústavnejšie k práci na vypracovaní historických tém pedagogického čítania.

Pokiaľ ide o učebnice dejepisu, navrhovala konferencia, aby tieto zostavovali aj učitelia z praxe za spoluúčasti vedeckých pracovníkov, ktorých úlohou by bolo predovšetkým posúdiť nové učebnice, a to najmä po stránke ideologickej a odbornej. V diskusií sa pripomínala aj potreba pri zachovaní celožitnosti učebných osnov a učebníc upraviť tieto pre slovenské potreby tak, aby sa lepšie uplatnili partie zo slovenských dejín, pričom by ich bolo treba uvádzať v súvislejších celkoch. Žiada sa ďalej vydanie dostatočného množstva učebných pomôcok, najmä nástenných historických máp, atlasov, obrazov, fotografií, náčrtov, školských filmov s historickými námetmi a dostatočne dotovať učiteľské a žiacke knižnice historickou beletriou. Tu sa naskytá možnosť nadviazať nielen úzku spoluprácu s vedeckými pracovníkmi, ale aj s pra-

covníkmi v oblasti literatúry a výtvarných umení.

Pre úspešné vyučovanie dejepisu na všeobecnovzdelávacích školách je dôležité rozriešiť problém základného učiva, čím by učitelia dejepisu získali potrebný čas pre dôkladnejšie uplatňovanie výchovnej zložky dejepisu, ktorá práve v tomto predmete má mimoriadny význam.

Prvá konferencia učiteľov dejepisu ukázala ešte na rad iných dôležitých a aktuálnych problémov, o ktorých bude treba uvažovať na širšej základni než len v rámci všeobecnovzdelávacích škôl. *Fr. Bokes*

ANNA MICHAJLOVNA PANKRATOVOVÁ

Dňa 25. mája t. r. zomrela v Moskve po dlhšej ťažkej chorobe členka ÚV KSSS a členka Prezídia Najvyššieho sovietu SSSR, vynikajúca vedecká a politická pracovníčka akademička Anna Michajlovna Pankratovová. Pred štyrmi mesiacmi (16. februára t. r.) slávila Anna Michajlovna svoje 60. narodeniny, obklopená vážnosťou, úctou a uznaním celého sovietskeho ľudu a pokrokových vedcov na celom svete. A aj keď jej zdravotný stav bol už vtedy vážny, predsa zpráva o jej úmrtí prišla neočakávane.

Anna Michajlovna Pankratovová patrí k tej generácii sovietskej inteligencie, ktorá vstupovala do života v ohni Veľkej októbrovej revolúcie a občianskej vojny spolu s ľuďmi a po celý život si zachovala vernosť marxizmu-leninizmu a nekompromisné stanovisko stranickosti vo vedeckej práci. V životnom diele Anny Michajlovny Pankratovovej vidíme v harmonickom súlade vlastností typické pre sovietskeho vedca-komunistu: vedec, pedagóg a politik v jednej osobe. Rovnako ťažisko jej životného diela spočíva vo vedeckej a vedecko-organizačnej práci.

Vyššie 200 prác A. M. Pankratovovej

z dejín robotníckeho hnutia, prvej ruskej revolúcie, Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie a iných otázok dejín SSSR, dejín diplomacie atď. zostane trvalým prínosom pre rozvoj pokrokového myslenia vôbec a pre sovietsku historiografiu zvlášť.

Okrem pôvodných prác, založených na výskume nových materiálov, syntetických, zovšeobecňujúcich diel a monografií a celého radu teoretických štúdií rozvinula Anna Michajlovna Pankratovová rozsiahlu prácu organizátorskú, redakčnú a edičnú. Od roku 1953 až do konca svojho života stála na čele sovietskej historickej vedy ako hlavný redaktor ústredného orgánu sovietskych historikov *Voprosy istorii*; pod jej vedením a redakciou boli vydané série dokumentov a materiálov k robotníckemu hnutiu v Rusku v 19. storočí, celý rad zborníkov prác a dokumentov, ako aj syntetické dielo *Dejiny SSSR*. Akademička Pankratovová zastupovala sovietsku historickú vedu na medzinárodných kongresoch historikov a v poslednom čase stála na čele Národného výboru historikov SSSR a bola členom byra Medzinárodného komitétu historikov.

Za bohatú vedeckú prácu, vynikajúcu pedagogickú, organizátorskú a politickú činnosť bola Anna Michajlovna Pankratovová vyznamenaná viacerými vedeckými a štátnymi vyznamenaniami a hodnosťami. Bola členkou viacerých akademií, držiteľkou Leninovho radu, Stalínovej ceny, dvoch Radov práce červenej zástavy a iných štátnych vyznamenaní.

Dielo Anny Michajlovny Pankratovovej je známe a blízke i slovenským historikom a v prekladoch niektorých jej prác i širšej čitateľskej verejnosti. Mnohí slovenskí historici a politickí pracovníci ju osobne poznali pri jej návšteve ČSR v rokoch 1955 a 1956. Poznali v nej rozhladeného vedca a dobrého človeka vysokých morálno-politických a ľudských kvalít. Preto si ju zachovajú vo vďačnej pamäti. *J. Hrozičičik*

ИСТОРИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
ИСТОРИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА СЛОВЕНСКОЙ АКАДЕМИИ НАУК,
ГОД V, № 2.
СОДЕРЖАНИЕ

Статьи

Карол Голань, Первые годы рабочего движения в Словакии	— — —	165
Петер Раткош, Начало анабаптизма в Словакии	— — —	185
Зденка Голотикова, Процесс большевизации КПЧ в 1924—1929 гг.	—	204

Обзор

И. С. Ков, Об „историзме“ Бенедетто Кроче	— — — — —	220
И. Полишенски, Э. Иллигова, Современное состояние исторической науки в Великобритании	— — — — —	239

Критика — Глоссы — Библиография

Сообщения

Хроника

HISTORISCHE ZEITSCHRIFT
des Instituts für Geschichtswissenschaft der Slowakischen Akademie
der Wissenschaften

JAHRGANG V, Nr. 2

INHALT

Aufsätze

Karol Golán, Erste Jahre der Arbeiterbewegung in der Slowakei	— —	165
Peter Ratkoš, Die Anfänge des Anabaptismus in der Slowakei	— —	185
Zdenka Holotiková, Der Bolschewisationsprozess in der KP der Tschechoslowakei in den Jahren 1924—1929	— — — — —	204

Rundschau

I. S. Kov, Ueber den „Historismus“ von Benedetto Croce	— — — —	220
J. Polišenský—E. Illingová, Der gegenwärtige Stand der Geschichtswissenschaft in Grossbritannien	— — — — —	239

Kritik — Glossen — Bibliographie

Berichte

Kronik

SOMMAIRE

Articles

Karol Goláň, Les premières années du mouvement ouvrier en Slovaquie —	165
Peter Ratkoš, Les premiers anabaptistes en Slovaquie — — — — —	185
Zdenka Holotíková, Le procès de bolchévisation du Parti Communiste de la République Tchécoslovaque — — — — —	204

Revue

I. S. Kon, Sur „l'historisme" de Benedetto Croce — — — — —	220
J. Polišíenský—E. Illingová, La situation actuelle de l'historio- graphie en Grande-Bretagne — — — — —	239

Critiques — Bibliographie — Notes

HISTORICKÝ ČASOPIS
SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED

ROČNÍK V, ČÍSLO 2, 1957

Vydáva

RYDAVATELSTVO SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED V BRATISLAVE

Hlavný redaktor Ludovít Holotík

Výkonný redaktor Pavel Horváth

Redakčná rada: K. Goláň, M. Gosiorovský, B. Graca, J. Hrozičič, M. Kropilák,
VI. Matula, J. Mésároš, J. Tibenský

Tajomníčka redakcie Alica Pavličková

Vychádza štvrtročne. Ročné predplatné Kčs 36.—, jednotlivý zošit Kčs 9.—

Predplácanie časopisu možno zastaviť len koncom kalendárneho roka

Novinové výplatné povolené výmerom poštového úradu Bratislava 1 pod čís.
231-prepr. 1955

Rukopis zadaný vo februári, vytlačené v júni 1957

Vytlačili Severoslovenské tlačiarne, národný podnik, závod 2 Ružomberok

Povolené výmerom PIO č. 7293/50-III/2 A 57 103